

MUZYKA W PRACACH KONKURSOWYCH (W KONTEKŚCIE PRAW AUTORSKICH)

Wykorzystywanie utworów muzycznych w pracach jest często bardzo problematyczne, ponieważ może naruszać prawa autorskie. Jest to kwestia bardzo ważna, ponieważ autorzy prac biorąc udział w konkursie zgadzają się na regulamin konkursu, w którym widnieje zapis: „Nadesłanie przez grantobiorcę prac na konkurs jest równoznaczne z oświadczeniem posiadania praw autorskich do nadesłanych prac (...)”. Prace, które nie spełniają tego wymogu powinniśmy odrzucać z przyczyn formalnych. Jeśli praca łamie prawa autorskie nie możemy jej wykorzystywać do własnych celów promocyjnych (a przecież na takim wykorzystywaniu nam właśnie zależy). Dlatego lepiej jest zapobiegać takim sytuacjom.

Co jest dozwolone? Niestety niewiele... Kamil Śliwowski z organizacji Creative Commons (specjaliści od praw autorskich i wolnych licencji) pomógł nam w ustaleniu kilku faktów.

Aby wykorzystywanie utworów było w pełni legalne jest potrzebna zgoda wszystkich autorów, których utwory się wykorzystuje. Pomocnym rozwiązaniem w takiej sytuacji są licencje Creative Commons, domena publiczna oraz utwory tzw. royalty free. Główną zasadą licencji Creative Commons jest „pewne prawa zastrzeżone” zamiast „wszystkie prawa zastrzeżone”. Brzmi to dość enigmatycznie, ale wyjaśnienia Kamila rozjaśniają sprawę.

Czy można, jako podkład dźwiękowy, umieszczać w filmiku fragmenty znanych piosenek? Czy wystarczy w podpisie pod filmikiem (np. na youtube) podać, jakie utwory zostały wykorzystane?

Bez zgody autora – nie. Ani w ramach dozwolonego użytku, który oznacza:

„korzystanie z pojedynczych egzemplarzy utworów przez krąg osób pozostających w związku osobistym, w szczególności pokrewieństwa, powinowactwa lub stosunku towarzyskiego”,

ani w ramach **prawa cytatu**, który musi być: rozpoznawalny, wyraźnie oznaczony co do autorstwa i źródła, zamieszczenie cytatu musi być uzasadnione celem – ma służyć wyjaśnianiu lub nauczaniu, krytycznej analizie lub prawom gatunku twórczości oraz cytat pełni funkcję pomocniczą, a nie zasadniczą część konstrukcji (np. ścieżkę muzyczną do filmu). Nie jest jednoznacznie określona dopuszczalna wielkość cytatu. Musi on jednak pozostawać w takiej relacji do całości dzieła, aby zachowana była jego pomocnicza rola. Niektórzy twórcy tego typu filmików powołują się na prawo cytatu, umieszczając w napisach do filmu/podpisie informację o tym czyją muzykę, od której do której sekundy filmu wykorzystują. Tym niemniej legalność tego rozwiązania jest dyskusyjna.

Czy można wykorzystać cały utwór zaprzyjaźnionego zespołu, jeśli otrzymamy na to zgodę?

Tak, ale problem może pojawić się gdy dany wykonawca/zespół jest członkiem Organizacji Zbiorowego Zarządzania np. ZAIKS, który kiedyś próbował zabraniać takich praktyk, ale przegrał sądowo sprawę z zespołem Brathanki, co mogłoby oznaczać, że nie ma prawa zabraniać zespołom dysponowania indywidualnymi zgodami.

Czy można wykorzystywać w całości utwory, udostępniane na zasadzie wolnych licencji?

Tak, o ile zrobimy to zgodnie z warunkami licencji. Licencji jest sześć. Jeśli chodzi o wykorzystanie i możliwość modyfikowania pozwalają na to 4 licencje:

- Uznanie Autorstwa (BY),
- Uznanie Autorstwa - Na Tych Samych Warunkach (BY-SA),
- Uznanie Autorstwa - Na Warunkach Niekomercyjnych (BY-NC),
- Uznanie Autorstwa - Na Warunkach Niekomercyjnych - Na Tych Samych Warunkach (BY-NC-SA).

W przypadku konkursu „Opowiedz...” można legalnie wykorzystywać utwory, które mają jedną z czterech wyżej wymienionych licencji, do czego serdecznie zachęcamy.

Dwie pozostałe licencje zawierają warunek: Bez Utworów Zależnych, który narzuca zachowanie oryginalnej postaci utworu, a tym samym wyklucza możliwość modyfikowania utworów.

Więcej o licencjach Creative Commons można dowiedzieć się z:

- Strony: <http://creativecommons.pl/poznaj-licencje-creative-commons/>
- Plakatu, tłumaczącego licencje (opracowany przez organizację Creative Commons) – w załączniku,

Jak to jest z własną aranżacją utworu? Czy możemy zrobić własną aranżację do znanej piosenki? Albo zostawić oryginalną muzykę ze znanej piosenki, ale dodać do niej tekst własnego autorstwa?

Tu również publikacja takiej aranżacji wymagałaby zgody twórców oryginalnego dzieła i/lub producentów, co oznaczać może również konieczność zgody od organizacji zbiorowego zarządu jak ZAIKS lub ZPAV (różne organizacje reprezentują autorów, a różne wykonawców: np. autor piosenki-tekstu, a wykonawca np. zespół, który gra dany utwór, mogą być reprezentowani przez różne organizacje). Z jednej strony, na publiczne wykonywanie, emitowanie itp. utworów musimy uzyskać zgodę, a z drugiej powstają w tej sytuacji również prawa wykonawcy (prawa pokrewne) do samego wykonania, które również podlegają ochronie. Oczywiście mowa tu o utworach "nowych" czyli do których nadal obowiązuje ochrona prawna. Opisana sytuacja, to sytuacja prawna i nie zawsze musi tak być. Nie każdy twórca i producent dochodzą swych praw, wielu akceptuje i zgadza się (niejako nie zwracając uwagi na prawo) na taką kulturę remiksu, ale jest to sytuacja dość wrażliwa.

Powyższa sytuacja prawna nie dotyczy utworów z **domeny publicznej**. Jest to taka twórczość, co do której prawa autorskie wygasły lub twórczość ta nigdy nie była lub nie jest przedmiotem prawa autorskiego. Do tej domeny należą np. utwory ludowe. Należy pamiętać, że utwory ludowe to nie to samo, co „utwory inspirowane muzyką ludową” typu: Golec Orkiestra, Zakopower, Kapela ze Wsi Warszawa itp.)

Więcej o domenie publicznej:

- <http://domenapubliczna.org/>
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Domena_publiczna

Opracowanie: Krystyna Stodółkiewicz
Konsultacji udzielał: Kamil Śliwowski